

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

του Μάρκου Φ. Δραγούμη

Οι πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία μετά το 1922 εγκαταστάθηκαν τόσο στη νησιωτική όσο και στην ηπειρωτική Ελλάδα, σχηματίζοντας μικρές κοινωνίες που λίγο-λίγο αφομοιώθηκαν με το ντόπιο στοιχείο. Σε μερικές από αυτές τις κοινότητες οι παλιότερες γενιές διατήρησαν τις μουσικές παραδόσεις τους και τις πέρασαν στους απογόνους τους.

Ο δίσκος αυτός περιέχει 14 μικρασιάτικα τραγούδια και σκοπούς ερμηνευμένα από το συγκρότημα του Χρίστου Τσιαμούλη. Η ηχογράφηση έγινε από τον Νίκο Διονυσόπουλο στις 19/2/1996 κατά τη διάρκεια συναυλίας που έδωσε το παραπάνω συγκρότημα στην Αθήνα στο Θέατρο Σφενδόνη και που είχαν οργανώσει «Οι Φίλοι του Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου Μέλπω Μερλιέ».

Όλα τα τραγούδια του παρόντος cd προέρχονται από ηχογραφήσεις του Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου Μέλπω Μερλιέ (Μ.Λ.Α.) που ανήκει στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Τα παλιό-

τερα χρονολογικά είναι τα δύο Σινασίτικα (αρ. 10, 13), που γυρίστηκαν σε δίσκους 78 στροφών περιορισμένης κυκλοφορίας το 1930 από την ίδια τη Μέλπω Μερλιέ, τον καθηγητή της, Ουμβέρτο Περνό, και τους υπόλοιπους συνεργάτες της, στο Θέατρο *Αλάμπρα* στην Αθήνα. Τα τραγούδησαν Καππαδόκες πρόσφυγες της πρώτης γενιάς. Πρόκειται για μελωδίες δημοσιευμένες από τον Παχτίκο το 1905 και αρκετά διαδεδομένες ιδίως στη Σινασό, αν και μπορεί να τις έφεραν στην πατρίδα τους κάποιοι ντόπιοι μετανάστες από άλλα μέρη της Μικράς Ασίας. Τα υπόλοιπα κομμάτια είναι από μεταπολεμικές ηχογραφήσεις του Μ.Λ.Α. Το αρ. 2 από το Αϊβαλί, ηχογραφήθηκε από τη Δέσποινα Μαζαράκη το 1958· τα αρ. 3, 4, 11 και 12 από συνεργείο του Μ.Λ.Α. με επικεφαλής την Αγλαΐα Αγιουτάντη το 1962 στο συνοικισμό της Νέας Μηχανιώνας στα Λουτρά Αιδηπού· τα αρ. 7 και 9 από τον Γιάννη Άννινο και τον γράφοντα το 1965 στο χωριό Χιονάτο του νομού Καστοριάς, όπου έχουν

εγκατασταθεί πρόσφυγες από το Χαβουσί της Προποντίδας· και τα υπόλοιπα δύο (αρ. 5 και 8) μου τα τραγούδησε στην Αθήνα ο Θανάσης Βερβέρης από τη Σαμοθράκη το 1985, διαβεβαιώνοντάς με ότι τα άκουσε από Μικρασιάτες.

Από τα καθαρώς Ιωνικά τραγούδια –και με τη λέξη Ιωνία, εννοούμε τα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας και την Προποντίδα– τα λιγότερο γνωστά στους λάτρεις της δημοτικής μας μουσικής είναι τα αρ. 3, 5, 8, 11, 12 και 14 ως μελωδίες τουλάχιστον. Το αρ. 2 έχει τόσο ευρεία διάδοση, ώστε βρέθηκε να τραγουδιέται το 1956 στην Αίγινα. Το αρ. 4 το κατέγραψε στα τέλη του περασμένου αιώνα ο συλλέκτης Πέτρος Φιλανθίδης, αλλά παραμένει ακόμα ανέκδοτο. Το αρ. 9 τραγουδήθηκε το 1930 στη Μέλπω Μερλιέ (με άλλο κείμενο) από μία Καππαδόκισσα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το αρ. 8 («Εκατό φορές το είπα»), ως μελωδία, υπήρξε δημοφιλές και στην Ισπανο-εβραϊκή Σεφαραδίτικη κοινωνία της Θεσσαλονίκης και γενικότερα των Βαλκανίων. Όλα τα τραγούδια εδώ παρουσιάζονται σε διασκευή με όργανα κι όχι στην πρωτότυπη αυστηρά φωνητική τους εκτέλεση, επειδή το Μ.Λ.Α. θεώρησε ότι ήταν καιρός να βγάλει έναν

δίσκο που ν' απευθύνεται στο ευρύ κοινό, που αρέσκεται ν' ακούει το δημοτικό τραγούδι συνοδευμένο από μουσικά όργανα. Η επιλογή των τραγουδιών έγινε με συνεργασία των υπευθύνων του Μ.Λ.Α. και του Χρίστου Τσιαμούλη.

Άγιος Αθανάσιος Δράμας, νυφική φορεσιά από το Τσελτέκ, 1964

Άγιος Αθανάσιος near Drama, bridal dress from Tseltek, 1964

- Παραγωγή: Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο Μέλπωσ Μερλιέ
- Χορηγός: Πάγκειο Κληροδότημα, Υπουργείο Πολιτισμού, Ίδρυμα Ι. Φ. Κωστόπουλου
- Η παρούσα ηχογράφηση έγινε στην Αθήνα κατά τη διάρκεια συναυλίας στο Θέατρο Σφενδόνη της Άννας Κοκκίνου στις 19 Φεβρουαρίου 1996
- Κείμενα: Μάρκος Φ. Δραγούμης
- Σχόλια τραγουδιών: Μάρκος Φ. Δραγούμης, Χρίστος Τσιαμούλης
- Ηχογράφηση: Νίκος Διονυσόπουλος
- Αγγλικός πρόλογος: Yvonne Hunt
- Μετάφραση στίχων στα Αγγλικά: Φίλιππος Δραγούμης
- Επιμέλεια ενθέτου, παραγωγής, έκδοσης: Μάρκος Φ. Δραγούμης, Θανάσης Μωραΐτης
- Φωτογραφία εξωφύλλου: Η έξοδος (Αρχείο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών). Όλες οι φωτογραφίες προέρχονται από το Αρχείο του Κ.Μ.Σ. εκτός από εκείνες της συναυλίας οι οποίες ευγενικά παραχωρήθηκαν από τον φωτογράφο Νικήτα Φιλιππόπουλο
- Στοιχειοθεσία, layout, σχεδιασμός εξωφύλλου: *AltSys*
- Εκτύπωση: *Fabel Sound*
- Έκδοση: Δεκέμβριος 2002
- Copyright: Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών

Τραγουδούν:
Χρίστος Τσιαμούλης, Κατερίνα Παπαδοπούλου
και η Παιδική Χορωδία των Εκπαιδευτριών
Γιάννη Τσιαμούλη από το Περιστέρι

Συμμετέχει η ορχήστρα Ελληνικής μουσικής
«Θρεττανελώ», που την απαρτίζουν οι μουσικοί:

- Σωκράτης Σινόπουλος, πολιτική λύρα, πολιτικό λαούτο
- Περικλής Παπαπετρόπουλος, σάζι, ταμπουρά
- Αντώνης Απέργης, κανονάκι
- Βασίλης Γιαννίσης, βιολί
- Χρίστος Τσιαμούλης, ούτι
- Μιχάλης Κλαπάκης, κρουστά
- Χάρης Λαμπράκης, νεί

Μουσική επεξεργασία-ενορχήστρωση:
Χρίστος Τσιαμούλης

Ο Κεμεντζετζής Αντώνης Ανδρονίδης
από το Καρσάντι, 1956
The Pontic Lyrist (Fiddler) Antonis Andronidis
from Karsanti, 1956